

ἀμπελῶνας ὁ, Ἡπ. ἀμπελῶνα ἦ, Ἡπ. Τήν. ἀμπιλῶνα Ἡπ. (Χουλιαρ. κ. ἄ.)

Ἐκ τοῦ ἀρχ. οὐσ. ἀμπελῶν. Ἡ λ. καὶ παρὰ Βάιγ. Τὸ θηλ. ἀμπελῶνα ἤδη μεσν.

Ἀμπελῶν ἔνθ' ἀν.: Ἡ ἀμπελῶνα μ' ἔν' οὖλο τραφιά (τραφιά=τάφροι) Τήν. Ἐξ' νὰ ἀμπιλῶνα αὐτὸς οὐπ' ἀξίζ' χιλιάδεις! Ἡπ.

Πβ. ἀμπελεῖά, ἀμπελεῶνας, ἀμπελολάσι, ἀμπελοτόπι, ἀμπελότοπος, ἀμπελοχώραφο, ἀμπελοχώριν, ἀμπελώνι (I).

ἀμπελώνι τό, (I) ἀμπελώνιν Πόντ. (Κερασ.) ἀμπελώνιν Πόντ. (Οἶν.) ἀμπελών' Πόντ. (Σάντ. Τραπ. Χαλδ.)

Ἐκ τοῦ ἀρχ. οὐσ. ἀμπελῶν.

Ἀμπελών. Συνών. ἰδ. ἐν λ. ἀμπελεῶνας. Πβ. ἀμπελολάσι, ἀμπελότοπος, ἀμπελοχώραφο.

ἀμπελώνι τό, (II) Πελοπν. (Δημητσάν.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀμπέλι καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -ώνι.

Φυτὸν τοῦ γένους θυμελαιωδῶν (thymelaea Tartonraera).

ἀμπελώνω Πελοπν. (Τρίκκ.) Πόντ. (Τραπ. κ. ἄ.) ἀδελώνω Θήρ.

Ἐκ τοῦ μεσν. ἀμπελῶ. Ἡ λ. καὶ ἐν χειρογρ. τοῦ 16ου αἰῶνος.

1) Φυτεύω ἄμπελον Θήρ. Πόντ. (Τραπ. κ. ἄ.): Ἄσμ.

Ἀκρίτας κάστρον ἔχτιζεν κι Ἀκρίτας περιβόλιν, ὅσα τοῦ κόσμου τὰ φυτὰ ἐκεῖ φέρ' καὶ φυτεύει κι ὅσα τοῦ κόσμου τ' ἀμπέλα ἐκεῖ φέρ' κι ἀμπελώνει

Τραπ. Συνών. ἀμπελεύω, ἀμπελίζω, ἀντίθ. ξαμπελεύω, ξαμπελίζω, ξαμπελώνω. 2) Ἡ μετοχ. ἀμπελωμένος, ὁ ἐν μέθῃ διατελὼν Πελοπν. (Τρίκκ.) Πβ. φρ. μπηκε'ς τ' ἀμπέλια ἦ εἶναι μέσ' 'ς τ' ἀμπέλι μπάσμενος (ἰδ. ἀμπέλι).

***ἀμπέξιμο** τό, ἄδεισιμο Τσακων.

Ἐκ τοῦ ρ. *ἀμπέχω, παρ' ὁ καὶ ἄέχον.

1) Τὸ νὰ καλύπτεται τις. 2) Τὸ δι' οὗ καλυπτόμεθα, κάλυμμα: Φρ. Δὲν νι ἐτυχήτσε καλὲ ἄδεισιμο (δὲν τῆς ἔτυχε καλὸς σύζυγος).

ἀμπερδευτος ἐπίθ. πολλαχ. ἀδέρδευτος πολλαχ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπίθ. *μπερδευτὸς <μπερδεύω.

1) Ὁ μὴ περιπλακεῖς, ἐπὶ νήματος ἔνθ' ἀν.: Νῆμα ἀμπερδευτο. 2) Μεταφ. ὁ μὴ ἐμπλακεῖς εἰς τινα ὑπόθεσιν ἔνθ' ἀν.: Δὲν ἄφησε κανένα ἀμπερδευτο.

ἀμπερξά ἦ, Κάσ. Σμύρν. Τήν. —Λεξ. Ἐλευθεροῦδ. ἀδερξά Κρήτ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀμπέρι.

Τὸ δένδρον ἀκακία ἢ Φαρνεσιανή (acacia Farnesiana) τοῦ γένους τῆς ἀκακίας (acacia) τῆς τάξεως τῶν ψυχανθῶν (papilionaceae). Συνών. ἀμπέρι 2, γαζία, μοσκολουλουδξά. Ἡ λ. καὶ ὡς παρων. Μῆλ. [**]

ἀμπέρι τό, Ἰων. (Ἐρυθρ.) Σμύρν. Τήν. κ. ἄ. —Λεξ. Κομ. ἀβέρι Κρήτ. ἀβέρ' Θράκ. (Αἰν.)

Ἐκ τοῦ Ἀραβοτουρκ. *amber*.

1) Τὸ ἄνθος τῆς ἀμπερξάς, ὁ ἰδ., Ἰων. (Ἐρυθρ.) Κρήτ. Τήν. κ. ἄ. —Λεξ. Κομ.: Ἄσμ.

Τὴν καλησπέρα σοῦ ἔφερα, γλυκύτατο ἀμπέρι, κ' ἐγὼ τὸ Θεὸ περικαλῶ γιὰ νὰ σὲ κάμω ταῖρι

Ἐρυθρ. Συνών. γαζία, μοσκολουλούδι.

2) Τὸ δένδρον ἀμπερξά, ὁ ἰδ., Θράκ. (Αἰν.) [**]

ἀμπερὶ τό, Τήν.

Ἐκ τοῦ ἀμαρτ. ἐπίθ. ἀμπερίς, ὁ παρὰ τὸ οὐσ. ἀμπέρι. Πβ. ἀγροβανίς-ἀγροβανὶ κτῶ.

Τὸ κίτρινον χρῶμα (ἐκ τοῦ χρώματος τοῦ ἄνθους ἀμπέρι).

ἀμπερόβιολα ἦ, ἀμάρτ. ἀδερόβιολα Κρήτ.

Ἐκ τῶν οὐσ. ἀμπέρι ἢ ἀμπερξά καὶ βιόλα.

Εἶδος ἄνθους.

ἀμπεροδιαρτίζω ἀμάρτ. Μετοχ. ἀμπεροδιαρτισμένος Κύπρ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀμπέρι καὶ τοῦ ρ. διαρτίζω.

Ὁ ζυμωθείς καὶ πλασθεὶς μὲ ἀμπέρι καὶ μεταφ. ὁ ἐπιμελῶς ἀνατραφεὶς: Ἄσμ.

*Α, καντιοζυμωμένε μου τὸ ἀμπεροδιαρτισμένε μου τῶν μονογιμῶν τῆς μάνας σου τῶν τσαμπρανάγιωτέ μου (τσαμπρανάγιωτος = ὁ ἀνατραφεὶς ἐντὸς τῶν αἰθουσῶν).

ἀμπέχονο τό, λόγ. σύνθηθ.

Τὸ μεταγν. οὐσ. ἀμπέχονον.

Ἐπενδύτης στρατιωτικὸς ἐκ μαλλίνου ἢ λινοῦ ὑφάσματος ἔνθ' ἀν.: Φορῶ-βγάλω τ' ἀμπέχονό μου. Μοῦτυχε καλὸ ἀμπέχονο. Συνών. χιτώνιο.

***ἀμπεχτὸς** ἐπίθ. ἄβέτ Τσακων.

Ἐκ τοῦ ρ. *ἀμπέχω.

Κεκαλυμμένος. Συνών. σκεπασμένος (ἰδ. σκεπάζω).

***ἀμπέχω**, ἄέχον Τσακων.

Τὸ ἀρχ. ἀμπέχω.

Καλύπτω, σκεπάζω: Ὁα τὰ νηοῦτα ἔμα ἄέχον τὰ καμπζία (ὅλην τὴν νύκτα ἐσκέπαζα τὰ παιδία). Ὁσι δεχούμενε; (δὲν σκεπάζεσαι;) Συνών. σκεπάζω.

ἀμπικας ὁ, Κύπρ.

Ἐκ τοῦ ἀρχ. οὐσ. ἄμβιξ.

Μεγάλῃ λεβητοειδῆς χύτρα χρησιμεύουσα δι' ἀποστάξεις οἶνοπνευματωδῶν ποτῶν.

ἀμπιτάκι τό, Κορσ.

Ὑποκορ. τοῦ οὐσ. ἄμπιτο.

Μικρὸν ἔνδυμα: Ἄσμ.

Βάλτε μου τ' ἀμπιτάκι μου μὲ τὸ μοντέρνο τάλιο.

Συνών. ρουχαλάκι, ρουχούδι, φορεματάκι.

ἄμπιτο τό, ἄβιτο Κέρκ. Κεφαλλ. Παξ. Σῦρ. κ. ἄ.

Ἐκ τοῦ Ἰταλ. *abito*.

1) Γυναικείον ένδυμα έορτάσιμον ή νυμφικόν έκ μετά-
ξης Κέρκ. Κεφαλλ. Συνών. βελέσι. 2) Περίαπτον
άπό του λαιμού έξαρτώμενον και φέρον είκόνα της Πανα-
γίας επί λευκού ύφάσματος άποτετυπωμένην και προσερ-
ραμένον επί μελανού τετραγώνου έριούχου ύφάσματος Παξ.
Σύρ. κ. ά.: 'Απάνω στο άπανωπροίκι θά της δώση ένα άδικο
μέ φλωριά Παξ.

*άμπλα ή, άδλα Καπ. Κρήτ. Σάμ. άμπλα 'Αθην.
(παλαιότ.) άδλα Θράκ. ('Αδριανούπ.) άδουλα Πόντ.
άδούλα Πόντ.

Έκ του Τουρκ. *abla*.

1) 'Η μεγαλυτέρα αδελφή Καπ. Κρήτ. β) 'Η αδελ-
φή Κρήτ.: 'Εχω δυό αδλάδες κ' έναν αδερφό. 2) Θεία
πρός πατρός ή προς μητρός 'Αθην.(παλαιότ.) Σάμ.: 'Άσμ.

—Πέρδικά μου πλουμιστή, | που ήσουν από την αυγή;

—Μάννα μου, 'ς την άμπλα μου | και στην άμωράτα μου

'Αθην.(παλαιότ.) Συνών. τσατσά. 3) Γυνή ήλικιω-
μένη ούτω καλουμένη χάριν σεβασμού υπό των νεωτέρων
Θράκ. ('Αδριανούπ.) Πόντ. Συνών. άμια 2.

άμπλάκης ό, 'Ηπ. Θράκ. (Μυριόφ.) άπλάκης
Μακεδ. (Καστορ.) γιαμπλάκης Καπ. (Σινασσ.) Ούδ.
άμπλάκικο 'Ηπ.

Έκ του Τουρκ. *abla k*.

1) Νέος άμύσταξ 'Ηπ. Καπ. (Σινασσ.): 'Αμπλάκης
είναι άκόμα 'Ηπ. 'Αμπλάκικο παιδί αυτόθ. 2) Έπιθετ.
επιπόλαιος, κοϋφος, άνόητος 'Ηπ. Θράκ. (Μυριόφ.) Μα-
κεδ. (Καστορ.): Πολύ άμπλάκης άνθρωπος φαίνεται 'Ηπ.
Συνών. άγαθός Α 3, άλαφρός 9, βλάκας, μωρός.

άμπλαχτος επίθ. 'Ηπ. άμπλαχτος 'Ηπ. ('Ιωάνν.
Χουλιαρ.)

Έκ του στερητ. ά- και του επίθ. *μπλαχτός
<μπλάζω.

'Ο άποφεύγων την μετ' άλλων επικοινωνίαν, ό μη κοι-
νωνικός. Συνών. άγειτόνευτος, άγειτονίαστος, άκοι-
νώνητος 1, άσμειχτος, άσυνάστρεφος, μονόχνητος.

άμπλεχτος επίθ. ένιαχ. άδλεχτος Κρήτ. κ. ά.

Έκ του στερητ. ά- και του επίθ. *μπλεχτός
<μπλέκω.

'Ο μη έμπλακείς, ό μη περιπλακείς εις ξένας ύποθέσεις
ένθ' άν.: Δεν άπόμεινε κιάνεις άδλεχτος με τούτη τη δουλειά,
ούλοι βλέσανε Κρήτ.

άμπλιατσάνιστος επίθ. άμάρτ. άμπλιατομά'γους
Στερελλ. (Αίτωλ.)

Έκ του στερητ. ά- και του επίθ. *μπλιατσανιστός
<μπλιατσανίζω.

'Ο άθικτος, ό μη μιανθείς. Συνών. άμόλυντος.

άμπογιάδιστος επίθ. σύνηθ. άδογιάτιστος πολλαχ.
άμπουγιά' στους βόρ. ιδιώμ. άδουγιά' στους πολλαχ. άδο-
γιάτιγος Κεφαλλ. άπογιάτιστος Κύπρ. Πόντ. (Κερασ.)
άπογιάτιγος Πόντ. (Κοτύωρ. Χαλδ.)

Έκ του στερητ. ά- και του επίθ. *μπογιαδιστός
<μπογιαδίζω.

'Ο μη χρωματισθείς δι' έλαιοβαφής, άχρωμάτιστος
ένθ' άν.: Ταβάνι άμπογιάδιστο, πόρτα άμπογιάδιστη, παρά-
θυρα άμπογιάδιστα σύνηθ. 'Απογιάτιγον όσπίτ' Κοτύωρ.

άμποδα επίρρ. άμάρτ. άνέμποδα ΑΒαλαωρ. 'Εργα
3,38 ΚΠαλαμ. Φλογέρ. βασιλ.² 72.

Έκ του στερητ. ά- και του ούς. μπόδισο.

Χωρίς έμπόδιον, άκωλύτως, έλευθέρως. Συνών. άμπό-
διστα.

άμπόδιστα επίρρ. άμάρτ. άνεμπόδιστα ΚΠαλαμ.
Παράκαιρ. 145 άνεδόδιστα 'Ανδρ. (Κόρθ.)

Έκ του επίθ. άμπόδιστος. 'Η λ. ως και ό τύπ.
άνεμπόδιστα και παρά Βλάχ.

Χωρίς έμπόδιον, άκωλύτως, έλευθέρως. Συνών.
άμποδα.

άμπόδιστος επίθ. άνεμπόδιστος Πελοπν. ('Αρκαδ.)
Χίος —Λεξ. 'Ηπίτ. Περίδ. —ΓΒλαχογιάνν. Γύροι άνέμ.
51 ΚΠαλαμ. Δωδεκάλ. Γύφτ.² 34 άνεμπόδιγος πολλαχ.
άνιμπόδ'γους Στερελλ.(Αίτωλ.) άμπόδιστος σύνηθ. άμπό-
διστους βόρ. ιδιώμ. άμπόδ'τους Μακεδ.

Έκ του στερητ. ά- και του επίθ. *μποδιστός <μπο-
δίζω. 'Ο τύπ. άνεμπόδιστος και μεταγν. Τό άμπόδ'-
τους έκ του άμαρτ. άμπόδητος, ό κατά τά έκ των
περισπωμένων ρ. παράγωγα.

1) 'Ο μη έμποδιζόμενος, άκώλυτος, έλεύθερος κοιν.:
Περνᾷ άνεμπόδιστος Χίος Τριγύριζε 'ς τοίς σιάνες κ' έμπαινε
άνεμπόδιστη 'ς τὰ μαντριά ΓΒλαχογιάνν. ένθ' άν. || Ποίημ.

Ούτε σπίτια ούτε καλύβια | δέν σοϋ πόδισαν ποτέ,

δέν σοϋ κάρφωσαν τό δρόμο | τόν παντοτινό, τόν άνεμπόδιστο

Γύφτε, άταίριαστε λαέ

ΚΠαλαμ. ένθ' άν. 2) 'Εκείνος εις τόν όποιον δύναται
τις νά εισέρχεται άκωλύτως, ό έχων έλευθέραν είσοδον
Στερελλ. (Αίτωλ.): Είμι άνιμπόδ'γους ού κήπους.

άμπολάρχης ό, Εϋβ. (Μύτικ.)

Έκ του ούς. άμπολή και της παραγωγικής καταλ.
-άρχης.

'Ο έπιμελητής της διοχετεύσεως και διανομής ύδατος
εις τούς άμπελώνας παρεχομένου άντι ώρισμένου χρημα-
τικού ποσού καθ' ώραν.

άμπολή ή, έμπολή Κρήτ. Νάξ. (Κορων. κ. ά.) Πε-
λοπν. (Αίγ.) Χίος άνεμπολή Εϋβ. (Αύλωνάρ.) άμπολή
σύνηθ. άβολή πολλαχ. άμπουλή Στερελλ. (Βοστίν.
Καλοσκοπ.) 'μπολή Πελοπν. ('Ολυμπ.) Τήν.

Έκ του άρχ. ούς. έμβολή = είσοδος, διάβασις. Πβ.
GHatzidakis Einleit. 154. 'Η λ. και έν έγγραφω του
1749.

1) Είσοδος άγροϋ Χίος κ. ά. β) 'Ανοιγμα τοί-
χου περιβόλου χρησιμεϋον ως διάβασις Χίος. 2) Στό-
μιον αύλακος, διά του όποιου καταπίπτει τό πρὸς κίνησιν
του ύδρομύλου ύδωρ Εϋβ. (Κύμ.) β) Φράγμα της κεν-
τρικής αύλακος, όπόθεν διοχετεύεται εις τας μικροτέρας
αύλακας τό ύδωρ πρὸς άρδευσιν των άγρῶν Στερελλ.
(Καλοσκοπ.) Τήν. Συνών. δέσι, κόφτρα. γ) Μέρος
ύδραγωγείου έγγϋς της πηγῆς Νάξ. (Κορων.) 3) Πηγή
ύδατος 'Αθην.(παλαιότ.) Νάξ. κ. ά.: Είχε τό 'ξοχικό σπιτάκι
μιάν άμπολή, που έτρεχε γάρφαρο νερό, σκεπασμένην από
μελίσσόχορτο ΔΚαμπούρογλ. 'Αναδρομ. 'Αττ. 107. Συνών.
έμπολας, άναβάλλουσα, κεφαλόβρυσο, μάννα,
νεροβγάστρα. 4) Αύλαξ, διά της όποιάς διοχετεύε-

